

Ministerstwo Zdrowia

Sekretarz Stanu
Waldemar Kraska

ZPŚ.640.15.2023.JP
Warszawa, 11 maja 2023

Monika Potocka
Rzecznik Praw Lekarza
Okręgowa Izba lekarska
w Warszawie
rzecznikprawlekarza@oilwaw.org.pl

Szanowna Pani Rzecznik,

odpowiadając na prośbę wyrażoną w piśmie z dnia 28 kwietnia 2023 r. (znak: RPL.412.137.2023.1) proszę o przyjęcie informacji w sprawie.

Podstawę prawną obowiązku uzyskania zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego stanowią przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2022 r. poz. 1731 t.j.) zwanej dalej „ustawa o zawodach” oraz ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2022 r. poz. 1876, z późn. zm) zwanej dalej „ustawa o Rzeczniku”.

Zgodnie z art. 31 ust. 1 ustawy o zawodach lekarza może przeprowadzić badanie lub udzielić innych świadczeń zdrowotnych, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, po wyrażeniu zgody przez pacjenta.

Jeżeli pacjent jest małoletni wymagana jest zgoda jego przedstawiciela ustawowego, a gdy pacjent nie ma przedstawiciela ustawowego lub porozumienie się z nim jest niemożliwe – zezwolenie sądu opiekuńczego.

Jeżeli pacjent ukończył 16 lat, wymagana jest także jego zgoda. Zgodę na udzielenie świadczenia zdrowotnego może bowiem wyrazić tylko pacjent, którego stan zdrowia fizycznego i psychicznego pozwala na przyjęcie ze zrozumieniem informacji udzielanej mu przez lekarza i podjęcie odpowiednio do tego, co usłyszał, decyzji co do poddania się określonym działaniom medycznym lub co do odmowy podjęcia leczenia. Do lekarza należy ocena, czy pacjent znajduje się w odpowiednim stanie, by móc świadomie wyrazić zgodę.

Analogiczne przepisy, skonstruowane z punktu widzenia prawa pacjenta do wyrażenia zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego, zawiera ustawa o Rzeczniku. Przepisy rozdziału 5 tej ustawy konstytuują generalne zasady wyrażania albo odmowy takiej zgody, mają zatem zastosowanie do wszystkich okoliczności związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych z wyjątkiem tych, w odniesieniu do których przepisy odrębnych ustaw wprowadzają uregulowania szczegółowe.

Powyższe przepisy dotyczące dostępu małoletnich do świadczeń zdrowotnych pozostają w bezpośredniej korelacji z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, zwana dalej „Kodeks rodzinny” w świetle których dziecko do 18. roku życia pozostaje pod władzą rodzicielską. Rodzice są – co do zasady – przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską (art. 98 § 1 Kodeksu rodzinnego).

Obowiązkowe szczepienie osoby małoletniej (wg. ustawy o Rzeczniku, art. 3 ust. 1 pkt 1) powinno odbywać się:

- w obecności rodziców/opiekuna faktycznego, przy czym w przypadku dzieci do ukończenia 6 roku życia jest to obligatoryjne - § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2172);
- bez obecności rodziców/opiekunów faktycznych w przypadku dzieci, po ukończeniu 6 roku życia, po uzyskaniu pisemnej zgody rodzica/opiekuna prawnego - § 7 ust. 2 ww. rozporządzenia.

W sytuacji małoletniego, który nie ukończył jeszcze 16 lat, decyzje terapeutyczne podejmuje za niego jego przedstawiciel ustawowy (najczęściej rodzice) – art. 32 ust. 2 ustawy o zawodach.

W przypadku, gdy:

- nastolatek w wieku 16-18 lat sprzeciwia się przeprowadzeniu szczepienia ochronnego,
 - występuje podwójny sprzeciw (nastolatka i jego przedstawiciela ustawowego),
 - jedno z rodziców odmówi wykonania obowiązkowego szczepienia ochronnego,
- zgodę na jego wykonanie wyraża sąd opiekuńczy – art. 32 ust. 6 oraz art. 34 ust. 5 i 6 ustawy o zawodach.

Według art. 97 § 1 i § 2 Kodeksu rodzinnego, jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania, ale jeśli nie ma między nimi porozumienia, konieczne jest orzeczenie sądu opiekuńczego.

W odniesieniu do obowiązkowych szczepień ochronnych znajdują zastosowanie także przepisy szczególne, czyli ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, zgodnie z którą w przypadku uchylania się od obowiązku szczepień możliwe jest przeprowadzenie odpowiedniej procedury administracyjnej mającej na celu wyegzekwowanie omawianego obowiązku.

Więcej informacji jest dostępnych pod linkiem:

<https://szczepienia.pzh.gov.pl/dla-lekarzy/zagadnienia-prawne/?strona=4#jak-powinno-sie-uzyskac-zgode-na-zaszczepienie-osoby-maloletniej,-ktora-nie-ukonczyla-jeszcze-16-lat>

Z wyrazami szacunku
Waldemar Kraska
Sekretarz Stanu
/dokument podpisano elektronicznie/